

O ZI CA TOATE ZILELE

Nu știu ce vor fi simțind ceilalți oameni când încearcă să stabilească în mod precis care a fost prima lor amintire. Eu unul știu că am impresia netă că a fost o zi când mi-am dat seama că exist.

Parcă m-aș fi trezit dintr-o stare de inconștiență, dintr-un somn lung și fără vise și... din ziua aceea exist.

Să numim această zi prima mea zi de viață. Mă jucam liniștit în cameră, Fräulein mă supraveghea, când deodată vine Tanti Vera și-mi aduce o floare, spunându-mi că este ziua mea, că împlinesc trei ani. Țin minte foarte clar că floarea era o violetă, din care aveam să culeg eu singur atâtea mai târziu. Or, ziua mea este în iulie, când nu mai sunt violete, așa încât probabil că în realitate întâmplarea cu floarea a fost deosebită de întâmplarea cu cei trei ani. Adevărul adevărat va rămâne pe veci în bezna misterului, dar asta nu are prea mare importanță și să presupunem că... am început să exist din ziua când am împlinit trei ani.

Viața mea se scurgea în tihnă; dimineața, când Fräulein observa că mă deșteptasem, mă punea să-mi fac rugăciunea. O făceam în pat, în genunchi, în fața unui crucifix negru, cu un Christ galben de metal ambutisat. Nu mai țin minte rugăciunea, dar știu că era nemțească și că era în versuri.

După aceea mă spălam până-n brâu — mă spălam singur — și pe dinți, și Fräulein mă îmbrăca. Țin minte că aveam o vestă de pichet cu niște nasturi de care-mi prindeam pantalonii.

După ce mă îmbrăcam, începea primul din cele trei chinuri cotidiene care mi-au întunecat zorile vieții: oala! Sinistră amintire! Și astăzi când văd o oală mă cutremur. Fräulein ținea morțiș să-mi facă educația tubului digestiv, obișnuindu-mă să ies zilnic la aceeași oră. Nici până în prezent n-am reușit să-mi apropiez acest sănătos obicei și mărturisesc cu durere și rușine că și astăzi, om bătrân, mă aflu eu supus la ordinele intestinului meu cel gros, în loc să fie el la ordinele mele.

Și mă ținea Fräulein pe oală o oră, două, trei, până începeam prin a sta cuminte pe tronul meu, animat de cea mai sinceră dorință de a-i da lui Fräulein satisfacție. În curând începeam să mă plictisesc, și atunci, ușor, ușor, o porneam la plimbare prin casă, cu postamentul după mine. Inventasem un mod special de deplasare, care amintea de mersul lipitorii. Mai întâi întindeam picioarele înainte, apoi le propteam solid cu călcâiele de pământ și le trăgeam cu putere înspre mine, așa încât fundul oalei se pornea să lungească pe dușumea și, odată cu el, întreaga mea persoană (15 kg). Pot afirma că acesta a fost primul meu sport și mărturisesc că era destul de distractiv, târr-râp!... târr-râp!... târr-râp! Cu acest ingenios mijloc de locomoție ajungeam să fac ocolul întregii odăi... Și ce odaie mare aveam!... În raport cu dimensiunile persoanei mele (85 cm), era cât o sală de gimnastică. Călătoria mea prin odaie se transforma adeseori într-o adevărată explorare. Ce obiecte interesante nu descopeream în calea mea și pe toate le târam apoi după mine. Nu știu dacă un explorator în junglă care descoperă o plantă nouă a resimțit vreodată emoțiile ce mă năpădeau la descoperirea unei jartiere, a unui vătrau sau a unui papuc.

În curând însă, exploratorul se oprea obosit din călătoria sa și începea să-și caute alte distracții. După ce extrăgeam, unul câte unul, firele de gumilastic din jartieră, sau demontam toate branșurile și căptușelile papucului, începeam să-mi caut o ocupație nouă. Măinile agere și curioase, umblând de colo până colo după un nou obiect cu care să se joace, sfârșeau prin a descoperi acest obiect asupra propriei mele persoane, ceva mai jos de pânțele, și a-l cerceta cu atenție. Nu vă voi vorbi despre „senzațiile” care mă „furnicau”... Asta s-o creadă Freud! Mărturisesc că nu mă furnica nimic și că o făceam din pură curiozitate. Recunosc, însă, că aceste cercetări îmi cam provocau dureri.

Trebuia să fiu foarte atent când practicam acest sport, căci nu o dată ochiul vigilent al lui Fräulein, care între timp deretica prin cameră, pregătea cafeaua sau scria scrisori, mă surprinsese asupra faptului. De obicei, când nu mai auzea niciun zgomot, niciun trăncănit al vasului de metal, alarmată de această cumițenie suspectă, ridica repede capul de la lucrul ei, pentru ca să mă prindă... studiind legile naturii.

În sfârșit, după ce treceau câteva ore, văzând că oala tot goală rămânea și că orice speranță rămâne zadarnică, se înfuria, mă ridica de pe tron și-mi trăgea o serie de palme puternice peste fesele goale, pe care marginile oalei imprimaseră un cerc mare, roșu. Dacă în ziua aceea fusesem surprins și cu practicarea „sportului”, avalanșa de palme peste fese era urmată de o a doua avalanșă, peste partea din față.

Plângând în hohote, îmi încheiam, nasture cu nasture, pantalonii de catifea maro, pentru ca, cinci minute după aceea, să strig vesel ca un al doilea Arhimede: „Fräulein! à-à!”, convins că nu puteam să-i fac mai mare bucurie, decât anunțând-o că vreau să fac „à-à”.

Fräulein scotea bombănind vasul, pe care tocmai îl clătise și-l pusese bine în noptieră, și mă dezbrăca din nou,

pentru ca uneori să constate că numai mi se păruse că vreau să fac „à-à”.

Al doilea dintre chinurile cotidiene ale primei mele copierii era lecția. Aveam o tăbliță și un condei pe care nu aveam ochi să le văd.

Jur că niciodată în orele de joacă nu mi-a venit să mă joc cu ele. Sute și sute de bețe și de cârlige am făcut pe această tăbliță, pentru ca apoi să încep cu literele ascuțite ale alfabetului de mână nemțesc. Parcă o aud și acum pe Fräulein în spatele meu:

- i auf /, i ab /, i auf /, punkt auf dem i /
- i auf /, i ab /, i auf /, punkt auf dem i /
- i auf /...

în mod interminabil și disperant. Mai târziu mi-a cumpărat un abecedar nemțesc¹ și o carte de citire², care mă amuzau foarte mult pentru că aveau poze. Am avut și o carte de aritmetică³ pe care învățam cu mare sârguință, deși aveam un fel de senzație că lumea cifrelor constituie un fel de sanctuar, în care noi, profanii, nu aveam ce căuta (și când te gândești că astăzi sunt inginer...). La vârsta de șase ani am început și alfabetul latin, care mi s-a părut extrem de ușor față de cel german. Faptul că am învățat să scriu așa de timpuriu m-a făcut ca toată viața să scriu respingător de urât, fără speranțe de îndreptare, spre marea disperare a dascălilor mei, dar mai ales a mea, care am avut mult de pierdut în viață din cauza aspectului exterior al lucrărilor scrise pe care le prezentam.

În schimb, cititul de timpuriu mi-a fost de mare folos. La patru ani citeam cărți ușoare pentru copii, la cinci ani îi citisem pe Frații Grimm și pe Bechstein, iar la șase ani cunoșteam pe de rost toate basmele lui Andersen, pe Reinecke Fuchs și Minciunile Baronului de Münchhausen.

¹ Abetjé.

² Fibel.

³ Rechenbuch.

Tot la șase ani am început să citesc și românește în cărțile de citire ale lui Tanti Vera. Nimic nu m-a impresionat însă mai mult ca basmele lui Petre Ispirescu, pe care le-am citit la șapte ani. Dar să nu anticipăm.

După supliciu cu tăblița eram în fine liber să mă joc până la ora mesei, când începea supliciu nr. 3. Nu eram lacom, dar nici mofturos nu eram. Mă contraria însă grozav faptul că trebuia să-mi întrerup interesantele preocupări pentru a merge să mănânc. Detestam această necesitate fizică atât de materialistă, care venea întotdeauna să întrerupă în mod inoportun joaca, în toiul ei. „Copiiiăștia au fost făcuți numai să mănânce”, exclamam adeseori cu o mimă patetică. De multe ori, prima chemare nu reușea să mă hotărască să-mi las joaca și, alteori, nici la a doua chemare nu binevoiam să mă deranjez. Atunci, o bătăiță cât se poate de oportună venea să mă convingă că „a mânca este o datorie” și în urma acestui aperitiv mă instalam repede pe scaunul meu cu măsuță, îmi înnodam șervetul în jurul gâtului și începeam să-mi fac... datoria. Gândul însă tot la joaca întreruptă îmi era; construiam fel de fel de ipoteze cărora apoi le căutam o soluție practică. Adeseori încremeneam cu ochii pierduți în vis și cu lingurița ridicată în aer, până ce un poruncitor „iss” mă trezea la cruda realitate.

În fine, trecea și acest ultim supliciu, după care urma somnul de după masă, apoi o plimbare în oraș, prin grădina publică sau pe digul Jiului, după care mă jucam până seara, când mâncam mai cu poftă, mă dezbrăcam și mă culcam. Țin încă minte primele cuvinte ale rugăciunii pe care o făceam seara:

*Müde bin ich, geh zur Ruh
Schliesse meine Äugleinzu⁴
.....etc.*

⁴ „Sunt obsit, merg la culcare,/ îmi închid ochișorii... etc.” (în germ., în orig.).

După ce terminam poezia, îl rugam pe Dumnezeu (în proză), diferite chestiuni la ordinea zilei: să fie frumos mâine, să vină Lulu pe la mine, să-mi cumpere Tanti Ica un căluț de lemn, și câte altele. Într-o zi a fost vorba de o chestiune atât de importantă, încât l-am rugat pe Dumnezeu să-și dea cuvântul de onoare că-mi va satisface dorința. Fräulein, catolică, s-a supărat atunci serios și mi-a spus că am săvârșit un mare păcat. Eram disperat. Ca ispășire, m-a pus chiar în seara aceea să învăț „Tatăl nostru”. Eram obosit mort, dar trebuia să repet până la memorizare: „Vater unser der Du bist in dem Himmel geheiligt seie Dein Name... etc.”. Din seara aceea, poezia: *Müde bin ich...* era urmată în mod obligatoriu de *Vaterunser...* pe care l-am considerat totdeauna ca pe o pedeapsă. Adeseori întrebam pe Fräulein câte seri am să mai fiu obligat să spun și *Vaterunser*. Totuși, de câte ori în viață n-am găsit răspunsul la problemele sau îndoielile ce-mi frământau conștiința, într-una din frazele rugăciunii „Tatăl Nostru”, dar să nu-l aud pe nemțește.

După rugăciune, adormeam repede. Fräulein mai trebuia prin casă, apoi se dezbrăca și ea și stingea lumânarea.

Și așa s-au scurs, una câte una, zilele copilăriei mele, toate la fel, la trei, patru, cinci și șase ani, fără nicio deosebire între ele.

Nu mai am niciun obiect, nicio haină, nicio jucărie, care să-mi amintească de vremile acelea fericite. Numai amintirea, care se destramă și ea în negura timpurilor, pe zi ce trece. Teamă de a pierde chiar și aceste amintiri m-a făcut să pun mâna pe condei ca să le țintuiesc între filele caietului de față. Ce curios!... Abia am început să scriu, că lucruri și fapte ce păreau uitate de mult au început să dea năvală în memorie, cu o vigoare și o prospețime nebănuite.

Și totuși, lumina acestor amintiri e ca lumina stelelor care licăresc cu putere, dar nu pot să te încălzească. Îmi

reamintesc așa de bine bucuriile și necazurile de altădată, dar parcă a fost altul, acela care se bucura și se supăra. Mi le reamintesc, dar nu le mai simt. La fel e și cu puținele fotografii pe care am reușit să le păstrez. Îmi reamintesc în toate amănuntele, împrejurările în care au fost luate, dar nu reușesc să mă mai substituiesc personajului de pe fotografie, să simt ce simțea el.

S-a dus pentru totdeauna copilașul acela cu bucle mari. Amintiri scumpe, de ce nu mă mai puteți încălzi cu focul vostru?

Credeți cumva că n-am și eu nevoie să mă încălzesc?
O mai fi trăind Fräulein? (1951)

Pour qui!? et pour quoi?!

Eu cu Fräulein.